

la memòria

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

De quan Carles Rahola anava a la biblioteca

El nom, l'obra i sobretot l'exemple de Carles Rahola s'han convertit per als gironins en una referència cívica i moral ineludible. La seva memòria ha estat garantida i perpetuada amb tota mena de reconeixements: un carrer al seu Cadaqués natal, un carrer a Girona, una placa a la casa on va viure, una placa al lloc on va treballar i va ser detingut, un monument a la Rambla de la ciutat, una inscripció en el jardí que va evocar en un article, una estàtua que va inspirar un seu text, una distinció municipal inspirada en el seu *Breviari de Ciutadania*, l'edició dels seus últims escrits, la reedició de les seves tres obres cabdals, la publicació del seu epistolari, l'aparició de dues biografies i d'un llibre sobre el seu consell de guerra... Porten el seu nom un institut d'educació secundària, un premi anual d'assaig, uns guardons anuals de periodisme...

Tanmateix, a Rahola li mancava, encara, una biblioteca. Ara, feliçment, ja la té: el millor equipament català d'aquest ram, la Biblioteca Pública de Girona, nova de trinca però carregada d'història, s'acull confiadament al seu nom protector: Biblioteca Carles Rahola.

>> *La Biblioteca Popular d'Olot, inaugurada l'any 1918 i enderrocada el 1967.*

AGDAX. SERVELD MATGES. FONS JORDI PUJILLA RIBERA. AUTOR: LUCIEN ROSSIN, 1920

De tots els reconeixements rebuts fins ara, potser el que més li escau és aquest. Va viure sempre rodejat de llibres, en va publicar més de vint, en va dedicar un a *L'amor al llibre i els grans amics del llibre*, va ser un usuari assidu de la biblioteca gironina i un defensor acèrrim de la necessitat de crear biblioteques populars.

El seu desig es va fer realitat l'any 1915, quan la Mancomunitat de Catalunya, essent director d'Instrucció Pública Eugeni d'Ors, va establir una xarxa de biblioteques populars arreu del país. Llavors Rahola va recordar que la iniciativa catalana s'inspirava en les *Public Library* creades als Estats Units per Benjamin Franklin, «campió de la llibertat i de la cultura, dues coses que no podem comprendre separades».

Les noves biblioteques, com és sabut, van instal·lar-se a moltes poblacions en edificis de nova planta d'un exquisit estil noucentista, amb un aire discret i elegant de petits temples culturals. La primera de totes va obrir les portes a Valls, i la segona a Olot, inaugurada l'any 1918. I va ser justament a la d'Olot on Rahola va pronunciar una memorable conferència de la qual s'ha conservat el text original, mecanoscrit i amb múltiples correccions

DEL LLIBRE SOLDATS DE LA VIDA

>> *Carles Rahola, serigrafia de Miquel Plana, Olot, 1983.*

manuscrites de l'autor. Amb la seva habitual barreja d'idealisme i de lirisme, Rahola descrivia l'atmosfera que es respirava en les biblioteques populars en general i en la d'Olot en particular: «Recordo la meua primera visita a aquesta biblioteca. Era cap al tard, hi havia un gran silenci; només se sentia, a fora, la campana d'una església propera que tocava lentament l'Àngelus. Darrere els vidres de les finestres es veien brillar, en el blau infinit, les primeres estrelles». En aquest àmbit de quietud i de misteri, hi col·locava un a un, com en un conte didàctic, tots els possibles tipus de lectors i els presentava com els personatges emblemàtics del món que ell somiava per al futur. Aquest és el text que es reproduïx parcialment a la pàgina contigua.

En aquesta mateixa conferència, Rahola també va explicar la peripècia de les biblioteques de la Mancomunitat quan, l'any 1925, sota la dictadura de Primo de Rivera, van passar a mans de les Diputacions Provincials, i va revelar que ell, com a funcionari de la Corporació, havia gestionat amb el secretari de la casa la seva salvació i el seu funcionament normal fins que van poder ser recuperades per la Generalitat republicana.

Per tot això, Carles Rahola s'ha guanyat amb escreix el dret i l'honor de presidir amb el seu nom la nova i gran Biblioteca de Girona.

Sempre rodejat de llibres, el pensador i escriptor va propugnar, elogiar i defensar les biblioteques populars locals i va ser un **usuari assidu** de la Biblioteca Pública de Girona que ara porta el seu nom

«L'ànima d'una biblioteca són els seus lectors»

«L'ànima d'una biblioteca la constitueixen, naturalment, els lectors. Entre els concurrents d'aquestes biblioteques populars hi ha nois i noies, estudiants, joves, treballadors, algun vellet... Cadascun entra silenciosament i se'n va de dret a cercar un llibre als prestatges. Si, per damunt del muscle, ens atrevíssim a mirar el llibre que ha escollit cada lector, coneixeríem els seus gustos i potser endevinaríem també el seu caràcter.

Un vellet venerable, de barba blanca, que porta binocles d'or, llegeix atentament el *Quijote*. Quantes vegades haurà llegit aquelles pàgines, profundament humanes, que són com una deu inesgotable, sempre renovada, de delectances espirituals?

Un nen somriu, inclinat sobre un llibre de contes, il·lustrat amb belles imatges. Quins països evocarà la lectura a la seva tendra fantasia?

Un noi, ja més grandet i seriós, llegeix un llibre d'aventures. Qui sap si, en contacte amb el llibre, prendrà en el seu cor la guspira divina que el convertirà més tard en un ardit viatger, en un explorador de terres llunyanes, en un constructor de pobles?

Heus aquí, en canvi, una joveneta que llegeix, absorta de tot el que la rodeja, una meravellosa història d'amor. Algú prou li haurà dit que el Romanticisme ja ha passat de moda, que els nostres temps són de realisme i de positivisme; però ella no n'haurà fet gaire cas. Haurà pensat que en tots els pobles i en totes les èpoques hi ha hagut i hi haurà belles ànimes romàntiques, que estimaran un impossible i lluitaran per un ideal inassolible.

Una altra joveneta llegeix una revista d'esports. És una gran nedadora; res no li plau tant com viatjar; els grans espais l'atrauen; tots els esports l'encisen. Ella és ben bé, en el seu vestit, en la seva decisió, en la seva arduesa, ella és ben bé del nostre temps.

Un erudit de poble traça, mentrestant, amb lletra microscòpica i desigual, que potser ni ell mateix entén, unes notes en un petit quadern. És un lector que vol "documentar-se". Un greu problema d'història o d'arqueologia local deu preocupar-lo seriosament. Ell és també, en el fons, un "apassionat".

Heus ací, per fi, un treballador amb vestit blau de mecànic, de rostre colrat, que estudia amb afany en un manual de ciències aplicades. Després de les vuit hores de treball, ell encara aprofita el temps. Aquest obrer vol capacitar-se perquè cada dia sigui més perfecta

>> *Primera fotografia de la sala de lectura de la Biblioteca Popular d'Olot.*

l'obra que surti de les seves mans. Té nobles aspiracions; no vol pas aturar-se en el seu camí. Jo penso que ell serà, en el dia de demà, utilíssim a la ciutat i a la pàtria, les quals necessiten sobretot, per viure una vida plena i perdurar en la Història, constructors assenyats, més que destructors violents.

En sortir de la Biblioteca Popular ens envaeix una sensació de confiança i optimisme, i ens diem que si a la majoria de les poblacions catalanes funcionessin biblioteques com aquesta, seria ben falaguer l'esdevenidor del nostre poble. (...) El ciutadà que acut a la biblioteca per perfeccionar els seus coneixements és de creure que no serà, en les lluites polítiques i socials, l'home violent que vol imposar les seves idees per la força. Tot el qui posi en la lectura fervors i entusiasmes ha de ser propici al diàleg raonat, a la discussió elevada i serena, a l'esperit de transacció i de concòrdia que és necessari en tota societat ben organitzada, per realitzar plenament els seus fins en bé de l'interès col·lectiu».

CARLES RAHOLA

Les Biblioteques Populars de la Generalitat
Conferència pronunciada a la Biblioteca Popular d'Olot, 1933.